

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

مصاحبه پژوهشی:

تحلیل آثار اقتصادی شیوع ویروس کرونا

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب‌سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی قنبری شیرسوار

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

- نکات برجسته ۱
- مقدمه و طرح مسئله ۱
- تأثیر شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد جهانی ۲
- تأثیر شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد ایران ۳
- سیاست‌های حمایتی دولت چین از کسب و کارهای کوچک و متوسط (SMEs) ۶
- کلام آخر ۱۰

رئیس
تشریحی
معاونت سیاسی
صدا و سیما

- ❖ ریسک ویروس کرونا (Covid ۱۹) به حدی است که می توان آن را آغازی بر وقوع یک رکود در اقتصاد جهانی دانست.
- ❖ کاهش در شاخص های بازارهای مالی جهانی را می توان علامتی برای ورود اقتصاد جهانی به یک دوره رکودی به حساب آورد.
- ❖ هزینه شیوع ویروس کرونا حدود ۲ تریلیون (دو هزار میلیارد دلار) برآورد می شود.
- ❖ در ایران نگرانی نسبت به شیوع ویروس کرونا بر رفتار مصرفی خانوارها اثرگذار گذاشته است. از سوی دیگر با کاهش تقاضا، بنگاه های اقتصادی، کسب و کارها به ویژه کسب و کارهای کوچک تحت تأثیر شیوع ویروس کرونا قرار می گیرند.
- ❖ در ایران هرچه دوره شیوع ویروس بیشتر باشد، آثار اقتصادی آن بر کسب و کارها بیشتر خواهد بود و رشد اقتصادی سالانه منفی را به همراه خواهد داشت.
- ❖ چون ستاد ملی مبارزه با کرونا در وزارت بهداشت درگیر موضوع کنترل و درمان بیماری است ابعاد اقتصادی در این ستاد به خوبی دیده نشده است.
- ❖ با شیوع ویروس کرونا در چین و آسیب دیدن کسب و کارها دولت های محلی و دولت مرکزی چین مجموعه ای از اقدامات را برای حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط (SMES) انجام داده اند.

□ مقدمه و طرح مسئله

ویروس کرونا یکی از جدیدترین و خطرناک ترین ویروس های شناخته شده است که این روزها تاثیر بسیار زیادی روی کسب و کارهای داشته است و خسارت های اقتصادی فراگیر شدن بیشتر این ویروس نه فقط برای چین بلکه برای کشورهای دیگر و در کل اقتصاد جهانی بسیار حائز اهمیت است؛ البته در بعضی کشورها این خسارات بیشتر و در بعضی دیگر کمتر است. در همین راستا و برای بررسی و تحلیل بیشتر آثار اقتصادی شیوه ویروس کرونا، مصاحبه ای با دکتر مرتضی بکی حسکوئی، استادیار اقتصاد و مدیردفتر مدل سازی اقتصاد ایران، دانشگاه امام صادق (ع) در مورخ ۹۸/۱۲/۲۰ انجام دادیم که مهمترین بخش های آن به شرح زیر ارائه می شود.

□ تاثیر شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد جهانی

با شیوع ویروس کرونا در چین در اواخر ژانویه و سرایت و شیوع آن در کشورهای اروپایی و خاورمیانه، سپس بازارهای مالی جهانی در سراسر جهان واکنش گسترده‌ای نشان دادند. ریسک ویروس کرونا (Covid ۱۹) به حدی است که می‌توان آن را آغازی بر وقوع یک رکود در اقتصاد جهانی دانست. در پاسخ به این سؤال که شیوع این ویروس تا چه حد می‌تواند باعث رکود در اقتصاد بین‌الملل شود؟ می‌توان گفت که در شرایطی که هنوز پیش بینی روشنی از شیوع ویروس وجود ندارد نمی‌توان پیش بینی قابل اتکایی از تولید ناخالص (GDP) کشورها و در نهایت اقتصاد جهانی داشت. همچنین اقدامات کنترلی در کشورها و واکنش مصرف کنندگان و تولیدکنندگان به شیوع ویروس قابل پیش بینی نیست. در برخی از کشورهای پرجمعیت و هم‌مرز با اقتصاد چین شیوع ویروس گسترده نبوده است در حالی که در برخی از کشورهای اروپایی بیشترین آمار مبتلایان و مرگ و میر بعد از چین را شاهد می‌باشیم. این موضوع به ابزارها و روش‌های کنترلی و زمان برخورد با شیوع ویروس در هر یک از این اقتصادها بستگی دارد. هر یک از این عوامل دلالت‌های متفاوتی برای مدل‌های پیش بینی دارد. تغییر در رفتارهای مصرفی و تولیدی فعالان اقتصادی می‌تواند نتایج پیش بینی‌ها را دستخوش تغییر کند. بر این اساس هیچ برآورد قابل اتکایی از اثر شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد جهانی وجود ندارد.

در پاسخ به این سؤال که آیا روشی برای برآورد آثار اقتصادی شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد جهانی وجود دارد؟ می‌توان گفت برای این منظور باید نگاهی عمیق و دقیق به سیگنال‌های بازار در حوزه‌های مختلف فعالیت‌های اقتصادی داشته باشیم و روندهای رکود و رونق در گذشته و تاریخ شوک‌های اقتصادی ناشی از شیوع بحران‌های مشابه را مطالعه کنیم تا به دیدگاه درستی نسبت به آینده تغییرات اقتصاد در واکنش به شیوع ویروس کرونا داشته باشیم. متخصصان حوزه مدل‌سازی با مطالعه این الگوها و استخراج پارامترهای قابل اتکا رفتار اقتصاد در واکنش به شیوع ویروس را شبیه‌سازی می‌کنند.

کاهش در شاخص‌های بازارهای مالی جهانی را می‌توان علامتی برای ورود اقتصاد جهانی به یک دوره رکود به حساب آورد. با این وجود باید دقت کرد که همه صنایع به یک اندازه نسبت به شیوع ویروس کرونا واکنش نداده‌اند. در بین سهم‌هایی که ارزش آنها کاهش یافته است شاهد این هستیم که ارزش دارایی‌های مطمئن به میزان قابل ملاحظه افزایش یافته است. هم‌زمان صرف اوراق بلند مدت قرضه دولتی آمریکا به میزان ۱,۱۶ واحد درصد کاهش یافته است. این کاهش نشان می‌دهد که به خاطر افزایش ریسک دارایی‌ها در بازار سرمایه تقاضا برای اوراق قرضه دولتی آمریکا افزایش یافته است. این امر نشان می‌دهد که تا چه اندازه سرمایه‌گذاران حاضرند برای اوراق قرضه بدون ریسک، هزینه کنند.

روشن است که شیوع این ویروس می‌تواند بر اقتصادهای متکی بر درآمد ناشی از گردشگری تأثیر قابل ملاحظه‌ای داشته باشد. در کنار نگرانی‌های مردم و گردشگران، محدودیت‌های دولت به منظور کنترل شیوع ویروس کرونا بر فعالیت‌های این بخش‌ها اثر منفی خواهد داشت. بیشترین آسیب را در این بین شرکت‌های هواپیمایی دیده و

خواهند دید. فعالیت‌های ورزشی و تفریحی نیز تحت تأثیر شیوع ویروس کرونا با مشکلات جدید مواجه خواهد شد. با این وجود کسب و کارهای مرتبط با حوزه بهداشت و درمان، کسب و کارهای مبتنی بر نرم‌افزاری کاربردی شاهد رشد خواهند بود.

برآوردهای اولیه آنکتاد (UNCTAD)^۱ از خسارت ناشی از شیوع ویروس کرونا نشان می‌دهد که ویروس کرونا می‌تواند زیان هزار میلیارد دلاری برای اقتصاد بین‌الملل به همراه داشته باشد. مؤسسات دیگر زیان ناشی از شیوع ویروس کرونا را برابر با ۰,۵ واحد درصد در رشد اقتصاد جهانی اعلام کرده‌اند. بر این اساس هزینه شیوع ویروس کرونا حدود ۲ تریلیون (دو هزار میلیارد دلار) برآورد می‌شود. نکته‌ای که باید به آن دقت شود این است که اقتصاد اروپا تاب مقابله با بحران ناشی از شیوع ویروس کرونا را ندارد. اقتصادهایی مانند آلمان نسبت به وقوع بحران شکننده هستند و اقتصاد ایتالیا در ماه‌های آتی رکود شدیدی را تحمل خواهد کرد.

□ تأثیر شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد ایران

متأسفانه کشور ایران از جمله کشورهایی به شمار می‌رود که در آن انتشار ویروس کرونا نسبتاً بالا است. آمار رسمی مبتلایان و فوتی‌های ناشی از آن، لزوم توجه به ابزارها و سیاست‌های پیشگیرانه و کنترلی را روشن می‌سازد. آثار اقتصادی شیوع این ویروس بر کسب و کارها و فعالیت‌های اقتصادی در کشور را می‌توان از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار داد. نگرانی نسبت به شیوع ویروس بر رفتار مصرفی خانوارها اثرگذار است. از سوی دیگر با کاهش تقاضا، بنگاه‌های اقتصادی، کسب و کارها به‌ویژه کسب و کارهای کوچک تحت تأثیر شیوع ویروس کرونا قرار می‌گیرند. با این وجود تمام بخش‌های اقتصادی به یک نسبت دچار رکود نمی‌شوند. بخش‌هایی از اقتصاد که محدودیت‌های کنترلی از سوی دولت جهت کنترل و کاهش ابتلاء اعمال می‌گردد، صدمه بیشتری می‌بینند؛ بخش‌هایی مانند گردشگری و حمل و نقل از جمله بخش‌هایی هستند که به سرعت تحت تأثیر شیوع ویروس کرونا قرار می‌گیرند. اصناف به‌ویژه خرده‌فروشی به خاطر محدودیت‌هایی که باید توسط دولت‌ها برای مجموعه‌های تجاری و بازارها اعمال شود و یا به واسطه خود قرنطینه کردن که توسط شهروندان صورت می‌گیرد، با رکود مواجه می‌شوند.

همان‌طور که اشاره شد، برآورد هزینه شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد ایران نیازمند شناخت مدل اشاعه ویروس است. هر چه شیوع ویروس گسترده‌تر باشد تبعات بیشتری بر اقتصاد خواهد داشت. علاوه بر این هرچه دوره شیوع ویروس بیشتر باشد، آثار اقتصادی آن بر کسب و کارها بیشتر خواهد بود و رشد اقتصادی سالانه منفی را به همراه خواهد داشت.

در پاسخ به اینکه آیا تا کنون برآوردی از آثار اقتصادی شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد ایران وجود دارد؟ باید گفت پژوهشی با همکاری بنده در دفتر مدلسازی اقتصاد ایران در دانشگاه امام صادق (ع) و دکتر علی عسگری

^۱ - کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development) که به اختصار آنکتاد نامیده می‌شود در سال ۱۹۶۴ میلادی با هدف یک پارچگی کشورهای در حال توسعه با اقتصاد جهانی تاسیس شد.

دانشگاه یورک کانادا به طور همزمان انجام شده است که ایشان بخش مطالعات بین‌المللی را مدیریت می‌کنند. در این تحقیق چند محور اساسی در کسب و کارها مورد توجه بوده است به این شکل که سعی شده است بعد تولید محصول / خدمات در بنگاه‌ها، بعد تقاضا، دسترسی به منابع اولیه و مدیریت منابع انسانی که از مهمترین ابعاد یک فعالیت اقتصادی است مورد توجه قرار گیرد. برای این منظور یک پرسشنامه طراحی و در اختیار بنگاه‌های اقتصادی قرار گرفته است. این پرسشنامه به گونه‌ای طراحی شده است که ابعاد مختلف کسب و کار که به آنها اشاره شد را در بر بگیرد. از پاسخ دهندگان خواسته شد تا نظر خود را در خصوص تأثیر شیوع ویروس کرونا بر این ابعاد اعلام کنند. تعداد ۱۴ سؤال طراحی و وضعیت متغیرها را نسبت به روز قبل مورد سؤال قرار داده است و با استفاده از طیف لیکرت (۱ تا ۵) مورد سنجش قرار گرفته است.

در این نظرسنجی با یک روش علمی ۱۲۱۴ بنگاه اقتصادی انتخاب شده است. در انتخاب کسب و کارها از روش تقسیم‌بندی فعالیت‌های اقتصادی در حساب‌های ملی و با استفاده از کدهای^۱ ISIC که روش تقسیم‌بندی بین-المللی کسب و کارهاست، استفاده شده است. بر این اساس فعالیت‌ها به ۲۱ دسته تقسیم‌بندی شد. پرسشنامه‌ها به صورت تصادفی در اختیار فعالان اقتصادی قرار گرفت.

نتایج نشان می‌دهد که نرخ پاسخ‌دهی بالغ بر ۵۴ درصد بوده است. به عبارت دیگر از بین کارگاه‌های انتخاب شده، ۴۲۴ کارگاه پرسشنامه را پاسخ داده‌اند. بر اساس نتایج به‌دست آمده ۲۸ درصد پاسخ دهندگان دارای مدرک دکتری بوده‌اند. ۴۳ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد، ۲۲ درصد کارشناسی و ۷ درصد از پاسخ دهندگان دارای مدرک دیپلم بوده‌اند.

از بین کارگاه‌هایی که در این نمونه قرار گرفته‌اند، ۱۰٫۳ درصد را کارگاه‌های صنعتی تشکیل می‌دهند. کارگاه‌های ساختمانی ۵٫۴ درصد پاسخ دهندگان را تشکیل می‌دهند. عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتور سیکلت با ۳٫۸ درصد، حمل و نقل و انبارداری، فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا به ترتیب با ۱٫۶ درصد و ۱٫۲ درصد، کسب و کارهای فعال در حوزه ارتباطات و اطلاعات با ۳٫۱ درصد و فعالیت‌های بیمه‌ای و بانک ۱۹ درصد از پاسخ دهندگان را به خود اختصاص داده‌اند. سهم پاسخ دهندگان در بخش خدمات حرفه‌ای، علمی و فنی ۹٫۴ درصد و فعالیت‌های اداری و پشتیبانی ۱۳٫۱ درصد را تشکیل می‌دهند. همچنین سهم پاسخ دهندگان در بخش آموزش ۱۰٫۱ درصد بوده است. فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی با ۴٫۲ درصد و همچنین بخش هنر و سرگرمی ۱٫۹ درصد پاسخ دهندگان را به خود اختصاص داده‌اند. سایر خدمات شامل خدمات عمومی ۱۰٫۶ درصد پاسخ دهندگان را تشکیل می‌دهند.

یافته‌های پژوهش

از پاسخ‌دهندگان خواسته شده است با توجه به شیوع ویروس کرونا، وضعیت تولید خود را نسبت به روز قبل بر اساس طیف لیکرت ۵ گانه ارزیابی کنند. در پاسخ به این پرسش که وضعیت تولید محصول / خدمات شما نسبت

۱- کد آیسک مخفف **International Standard Industrial Classification** (سیستم بین‌المللی طبقه‌بندی استاندارد صنایع) است.

به روز قبل چقدر تغییر کرده است، ۴۱ درصد پاسخ دهندگان اعلام کرده‌اند که وضعیت تولید آنها نسبت به روز قبل خیلی کاهش یافته است. همچنین ۲۴ درصد پاسخ دهندگان اعلام کرده‌اند که وضعیت تولید آنها نسبت به روز قبل کاهش داشته است. بر این اساس ۶۵ درصد فعالیت‌های اقتصادی با کاهش تولید و خدمات مواجه بوده‌اند. همچنین نتایج به دست آمده از این پرسشنامه نشان می‌دهد که ۳۱ درصد از فعالیت‌های اقتصادی با تغییر تولید همراه نبوده و تولید در ۴ درصد فعالیت‌ها افزایش یافته است.

بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش وضعیت تقاضا برای محصولات / خدمات فعالیت‌های اقتصادی چگونه ارزیابی شده است؟

نتایج بررسی نشان می‌دهد که به دنبال شیوع ویروس کرونا در کشور، تقاضا برای ۲۱ درصد فعالیت‌ها بسیار کاهش یافته است. همچنین ۳۷ درصد کسب و کارها اعلام کرده‌اند که تقاضا برای خدمات آنها کاهش داشته است. بر این اساس تقاضای ۵۸ درصد کسب و کارها با کاهش مواجه شده است. بر اساس نتایج به دست آمده ۳۶ درصد فعالیت‌ها اعلام کرده‌اند که تقاضا برای محصولات و خدمات آنها تغییری نداشته است و تقاضای ۷ درصد کارگاه‌های مورد بررسی، افزایش داشته است.

با توجه به نتایج به دست آمده وضعیت تأمین مواد اولیه در بین فعالیت‌های اقتصادی تغییر کرده است؟ تأمین مواد اولیه یکی از بخش‌های مهم یک فعالیت به شمار می‌رود. با توجه به محدودیت‌های به وجود آمده در بخش حمل و نقل تأمین مواد اولیه دستخوش تغییر می‌شود. علاوه بر این نگرانی‌های به وجود آمده و یا انگیزه‌های سودجویانه برخی از شرکت‌ها باعث می‌شود که این شرکت‌ها محصولات خود را به بازار عرضه نکنند که به معنای عدم دسترسی سایر شرکت‌ها به مواد اولیه است. نتایج پژوهش انجام شده نشان می‌دهد که به دنبال شیوع ویروس کرونا، حدود ۵۷ درصد کارگاه‌ها و فعالیت‌های اقتصادی با مشکل در تأمین مواد اولیه خود مواجه هستند. ۴۲ درصد بنگاه‌ها نیز مشکلی در تأمین مواد اولیه خود نداشته‌اند و وضعیت تأمین مواد اولیه در ۳ درصد فعالیت‌ها بهبود یافته است.

راهکارهایی برای کاهش آثار منفی کرونا و ویروس بر فعالیت‌های اقتصادی

همان‌طور که نشان داده شد شیوع ویروس بخش عمده‌ای از فعالیت‌ها را با رکود مواجه کرده است. امکان دارد دولت در روزهای آتی به منظور کنترل شیوع ویروس محدودیت‌های بیشتری را اعمال کند که اثرات منفی بیشتری بر کسب و کارها به‌ویژه کسب و کارهای کوچک و متوسط خواهد گذاشت.

برای طراحی یک ساز و کار حمایتی باید ابتدا شناخت کافی از وضعیت صنایع داشته باشیم که برای این هدف انجام یک پژوهش جامع می‌تواند کمک شایانی در طراحی این بسته حمایتی داشته باشد. علاوه بر این بررسی

تجربه کشورهای مشابه از جمله چین می‌تواند به ما کمک کند تا تمام ابعاد فعالیت‌ها را مورد بررسی و برای آن سازوکار حمایتی طراحی کنیم.

چون ستاد ملی مبارزه با کرونا در وزارت بهداشت درگیر موضوع کنترل و درمان بیماری است ابعاد اقتصادی در این ستاد به خوبی دیده نشده است. البته ضمن تشکر از نیروهای خدوم بخش بهداشت و درمان که خالصانه در جهت سلامت جامعه، جان خود را در دست گرفته‌اند، از این ستاد توقعی نیست که به این موضوع بپردازد. باید طبق قانون، ستاد مبارزه با کرونا در سطحی بالاتر و با اختیاراتی جامع‌تر تشکیل می‌شد که بتواند به ابعاد مالی و اقتصادی مبارزه با پیامدهای کرونا ورود کند. به همین دلیل ما شاهد این هستیم که در روزهای اخیر اقداماتی در این خصوص به صورت پراکنده انجام شده است. برای مثال بانک مرکزی ج.ا.ایران دستورالعملی را برای کمک به تسهیلات گیرندگان قرض الحسنه صادر و به آنها مهلت ۳ ماهه در بازپرداخت اقساط داده است. روشن است که این تسهیلات بیشتر به خانوارها تعلق گرفته و جزو تسهیلات خرد به شمار می‌رود. هر چند کمک خوبی به خانوارها می‌کند اما بنگاه‌ها و کسب و کارهایی که با رکود مواجه شده‌اند باید مورد حمایت قرار گیرند. باید بسته طراحی شده به منظور حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط طراحی و اجرا شود. همچنین بنیاد مستضعفان اقدام به بخشودگی اجاره بهای املاک خود نموده است.

این اقدامات مناسب اما ناکافی است. زیرا اولاً منسجم و هماهنگ در یک نهادی که ضمانت اجرا داشته باشد تصمیم‌گیری نشده است. بنیاد مستضعفان، نسبت به اموال خود تصمیم گرفته است. بانک مرکزی هم دستورالعملی را ابلاغ کرده است اما ضمانت اجرا و هزینه اجرای آن در مرجعی بالاتر از بانک مرکزی باید تعیین تکلیف شود. به نظر می‌رسد یکی از ابعاد مهم، حوزه منابع انسانی و تأمین اجتماعی است. بدون شک رکود در بنگاه‌ها باعث خواهد شد تا کسب و کارهای اقدام به تعدیل نیروی کار خود کنند که هزینه‌های اجتماعی بالایی را به کشور تحمیل خواهد کرد. بنابر این دولت باید در این حوزه ورود کند و بر اساس تجربه کشورهای دیگر از جمله چین بسته جامع حمایتی طراحی و اجرا کند.

□ سیاست‌های حمایتی دولت چین از کسب و کارهای کوچک و متوسط (SMEs)^۱

با شیوع ویروس کرونا در چین و آسیب دیدن کسب و کارها، دولت‌های محلی و دولت مرکزی چین مجموعه‌ای از اقدامات را برای حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط انجام داده‌اند. دولت چین سیاست‌های ترجیحی را برای پایدار کردن تولید و فعالیت کسب و کارهای کوچک و متوسط اعلام نمود. این سیاست‌ها شامل سیاست‌های مالیاتی، تأمین مالی، تأمین اجتماعی، یارانه‌ها و کاهش اجاره بها می‌شود. این سیاست شامل شرکت‌های داخلی و خارجی می‌باشد که در پکن ثبت شده‌اند (MIIT Enterprise (۲۰۱۱) N.۳۰۰). این سیاست‌ها به شرح زیر است:

۱ - (SMEs) مخفف عبارت Small and medium-sized enterprises است. کسب و کارهای کوچک و متوسط، بنگاه‌های هستند که شماره پرسنل آنها از حد مشخصی پایین می‌آید. در چین از ۵۰ تا ۱۰۰ نفر کوچک و از ۱۰۱ تا ۵۰۰ نفر متوسط می‌نامند.

۱. امکان تأخیر در پرداخت مالیات کسب و کارهای کوچک و متوسط که با مشکل روبرو شده‌اند. این دسته از شرکت‌ها که به دنبال شیوع ویروس کرونا در پرداخت مالیات‌ها با مشکل مواجهند، می‌توانند درخواست تعویق در پرداخت مالیات تا ۳ ماه کنند.
۲. کاهش اجاره بهای کسب و کارهای کوچک و متوسط. شرکت‌هایی که در بجینگ دارایی‌های دولتی (املاک و مستقالات دولتی) را اجاره کرده و به دولت اجاره بها می‌پردازند، چنانچه بر اساس دستورالعمل‌ها و مقررات دولتی کنترل شیوع ویروس کرونا فعالیت خود را متوقف یا کاهش دهند و نیروی انسانی خود را تعدیل یا اخراج نکنند و یا تعدیل جزئی داشته باشند، از پرداخت اجاره ماه فوریه معاف هستند. اگر اجاره برای دفتر کار باشد، تا ۵۰ درصد تخفیف به آنها تعلق خواهد گرفت.
۳. حذف عوارض اداری برای کسب و کارهای کوچک و متوسط. دولت جمع‌آوری عوارض اداری از جمله عوارض راه، عوارض فاضلاب و پسماند را برای برخی از کسب و کارهای کوچک و متوسط را تعلیق خواهد کرد.
۴. پرداخت یارانه به فعالیت‌های تحقیق و توسعه در کسب و کارهای کوچک و متوسط. برای شرکت‌های دانش بنیان مستقر در پارک دانش ژونگوانچون (Zhongguancun)، مبلغ ۲۰۰۰۰۰ RMB معادل ۲۸۷۰۰ دلار در هزینه‌های تحقیق و توسعه (R&D)^۱ به هر شرکت بر اساس وضعیت فعلی سرمایه‌گذاری-های آنها در R&D یارانه پرداخت می‌شود.
۵. افزایش حمایت‌های مالی برای کسب و کارهای کوچک و متوسط. این اقدامات شامل افزایش دسترسی این شرکت‌ها به تأمین مالی، افزایش دوره بازپرداخت وام‌ها و کاهش هزینه تأمین مالی (نرخ بهره)، گسترش کانال‌های تأمین مالی مستقیم برای کسب و کارهای کوچک و متوسط است.
۶. پرداخت هزینه‌های بیمه بیکاری. شرکت‌های بیمه شده‌ای که به دنبال شیوع ویروس کرونا دچار مشکل شده‌اند و به رغم مشکلات به وجود آمده نیروی کار خود را اخراج نکرده و یا کمترین تعدیل نیروی کار را داشته باشند، سهم بیمه بیکاری آنها توسط دولت پرداخت می‌شود.
۷. ارائه یارانه تأمین اجتماعی به کسب و کارهای کوچک و متوسط همسو با توسعه صنعتی و کاربردی شهر بجینگ. چنانچه در پایان آوریل، متوسط نیروی کار در یک کسب و کار کوچک و متوسط نسبت به سال قبل تا ۲۰ درصد افزایش یافته باشد، شرکت مزبور می‌تواند یکبار مشمول ۳۰ درصد یارانه سهم بیمه تأمین اجتماعی برای سه ماه شود. اگر افزایش در متوسط نیروی کار ۲۰ درصد و بیشتر باشد، شرکت مشمول ۵۰ درصد یارانه تأمین اجتماعی برای سه ماه خواهد شد.

^۱ - اصطلاح تحقیق و توسعه **Research and development**: به انگلیسی R&D. همچنین تحقیق و توسعه فنی یا تحقیق و توسعه فناورانه، در اروپا RTD عبارت است از رشته فعالیت‌های مشخصی در یک کسب و کار. بنا به تعریف سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، تحقیق و توسعه به "کار خلاقانه‌ای گفته می‌شود که به‌طور سیستماتیک انجام می‌شود تا به دانش موجود بیفزاید و این دانش را برای ابداع کاربردهای تازه به کار ببرد".

۸. پرداخت یارانه‌های آموزش نیروی کار و خرید خدمات دورکاری. این ابزارها باید به سرعت اجرایی شده و تا پایان سال ۲۰۲۰ به کار گرفته شود مگر اینکه سیاست دیگری مبنی بر پایان مهلت اعلام شود. علاوه بر این سیاست‌ها، اداره منابع انسانی و تأمین اجتماعی، شهرداری پکن به طور موقت دوره پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی مربوط به ماه‌های فوریه و ژانویه را تا پایان ماه مارس به تعویق انداخته است. در سوم فوریه سال ۲۰۲۰، کمیته منابع انسانی و تأمین اجتماعی شهرداری شانگهای به عنوان یکی از مراکز مهم اقتصادی، سیاست‌هایی را برای کمک به کسب و کارها آسیب دیده از شیوع ویروس کرونا، اعلام کرد. این سیاست‌ها عبارتند از:

- بازپرداخت ۵۰ درصد حق بیمه تأمین اجتماعی شرکت‌ها که در سال قبل توسط شرکت‌ها پرداخت شده بود تا بدین واسطه از اخراج نیروها جلوگیری شود.
- تعدیل زمان پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی از اول آوریل به اول جولای
- تمدید دوره پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی به مدت سه ماه بعد از زمان پایان اپیدمی ویروس کرونا.
- پرداخت یارانه‌های آموزش منابع انسانی به شرکت‌ها
- در ۲۰ فوریه ۲۰۲۰، شهرداری ۲۸ مورد دیگر از ابزارهای و روش‌های حمایتی برای حمایت شرکت‌هایی که با شیوع ویروس کرونا درگیرند، اعلام نمود. این اقدامات به طور خلاصه عبارتند از:
 - مستثنی کردن شرکت‌های کوچک و متوسط (SMES) که برای تولید و فعالیت خود دارایی‌هایی را از دوست اجاره کرده‌اند و به میزان قابل توجهی از اپیدمی ویروس کرونا آسیب دیده‌اند از پرداخت اجاره بها در ماه‌های فوریه و مارس تا بدین واسطه مالکین خصوصی املاک تجاری (مغازه‌ها و ساختمان‌های اجاره داده شده) نیز تشویق شوند تا اجاره مستأجران خود را کاهش دهند و یا ببخشند، و در این صورت از کاهش مالیات بر دارایی یا مالیات زمین برخوردار شوند.
 - کاهش نرخ وام‌ها. برای کسب و کارهای کوچکی که آسیب زیادی دیده‌اند، از بانک‌های محلی خواسته شده است تا نرخ سود وام خود را به اندازه ۲۵ صدم درصد زیر نرخ LPR (نرخ اصلی وام دهی بانک مرکزی که به عنوان نرخ پایه وام دهی مورد استفاده قرار می‌گیرد) کاهش دهند.
 - تشویق بانک‌ها به تعدیل شیوه بازپرداخت وام‌ها، افزایش دوره سررسید وام‌ها، و یا تجدید وام‌ها بدون بازپرداخت توسط کسب و کارهایی که از وام برای سرمایه‌گذاری در صنایعی استفاده کرده‌اند که به شدت از شیوع ویروس کرونا آسیب دیده‌اند (گردشگری، تهیه و تأمین غذا و جا (مسافرخانه‌ها و هتل‌ها)، عمده فروشی و خرده فروشی، حمل و نقل، پیش‌تیبانی و لجستیک، انبارداری، فعالیت‌های فرهنگی و تفریحی و نمایشگاهی از این قبیل‌اند)
 - کاهش سهم حق بیمه درمانی کارکنان شرکت‌ها به میزان ۰,۵ درصد در سال ۲۰۲۰.
 - ارائه حمایت‌های کلیدی برای استارت آپ‌های تخصصی در حوزه‌های خدمات بهداشت بر خط، نوآوری در دارو و درمان، عرضه تجهیزات پزشکی و درمانی و عرضه خدمات درمانی.

این اقدامات و سیاست‌های تا سه ماه پس از پایان شیوع گسترده ویروس کرونا استمرار خواهد داشت. علاوه بر این اقدامات هر یک از بخش‌های این استان سیاست‌های خاص خود را نیز جهت حمایت از کسب و کارها تدوین و اجرا کرده‌اند.

در استان گوانگجو در ۶ فوریه ۲۰۲۰، ۲۰ روش برای حمایت از همه کسب و کارها به منظور استمرار فعالیت و ادامه روند تولید در پیش گرفته شد. بخشی از این اقدامات به شرح زیر است:

- به تعویق انداختن پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی. برای کسب و کارهای آسیب دیده از شیوع ویروس کرونا که توان پرداخت حق بیمه بازنشستگی، حق بیمه درمانی، سهم حق بیمه بیکاری، بیمه حوادث و صندوق مسکن (در چین تمام کسب و کارها در کنار بیمه‌های تأمین اجتماعی ملزم به پرداخت صندوق مسکن هستند) به موقع ندارند این امکان فراهم شده است تا این حق بیمه‌ها تا سه ماه بعد از پایان یافتن شیوع ویروس کرونا پرداخت شود.

- بازپرداخت ۵۰ درصد حق بیمه بیکاری پرداخت شده توسط کسب و کارها و کارکنان آنها تا نیروی کار خود را تعدیل نکنند.

- معافیت کسب و کارهای آسیب دیده از پرداخت اجاره بها به دولت بابت دارایی‌هایی که از دولت اجاره کرده‌اند. این دسته از کسب و کارها معاف از پرداخت اجاره بها در ماه نخست شیوع ویروس کرونا هستند و در ماه‌های دوم و سوم پرداخت اجاره بهای ماه‌های دوم و سوم پرداخت اجاره به تعویق می‌افتد.

- معافیت شرکت‌های آسیب دیده از پرداخت مالیات دارایی و مالیات زمین و عوارض شهری.

- معافیت شرکت‌های مورد تأیید از پرداخت مالیات تا سه ماه.

- در دورانی که کارکنان شرکت‌ها تحت مراقبت‌های درمانی هستند و از مرخصی درمانی استحقاقی استفاده می‌کنند دستمزد آنها تا سقف ۵۰ درصد سهم حق بیمه بازنشستگی پایه را دولت محلی به صورت یارانه به شرکت‌ها پرداخت می‌کند.

- اگر یک کسب و کار کوچک و متوسط (SME) با یک شرکت دولتی قرارداد داشته باشد و نتواند به موقع به تعهداتش عمل کند، شرایط قرارداد متناسب با شرایط کسب و کار تمدید می‌شود.

این سیاست‌ها تا سه ماه بعد از زمان اعلام آنها برقرار بوده و استمرار خواهد داشت.

علاوه بر این برای کاهش مالیات بر کسب و کارهای تولید کننده کالاهای مورد نیاز برای کنترل و پیشگیری از شیوع ویروس کرونا، اداره مالیات استان گوانگجو مجموعه‌ای از سیاست‌های مالیاتی را اعلام و اعمال می‌کند. علاوه بر سیاست‌های مالیاتی پایه‌ای اعلام شده توسط وزارت دارایی و گمرک، نرخ مالیات بر ارزش افزوده از ۱۶ درصد به ۱۳ و نرخ‌های ۱۰ درصدی به ۹ درصد کاهش می‌یابد.

□ کلام آخر

امروز اقتصاد بسیاری از کشورها به صورت مستقیم و غیر مستقیم تحت تاثیر شیوع ویروس کرونا قرار گرفته است. بخش‌های مختلف اقتصادی مثل گردشگری، صنعت هواپیمایی، خودروسازی، صادرات و واردات و بسیاری از بخش‌های موثر اقتصاد تحت تاثیر کرونا قرار گرفته‌اند. در اثر بی‌ثباتی ایجاد شده در اقتصاد جهانی شاخص بورس در بسیاری از کشورها سقوط کرده است. فقط در آمریکا شاخص بورس حدود ۱۰ درصد کاهش یافته و همین موضوع روی قیمت جهانی طلا نیز اثر گذاشته است. هم اکنون با کاهش تقاضا به خصوص در اقتصاد چین، قیمت نفت به شدت کاهش یافته و هر بشکه نفت به زیر ۴۰ دلار سقوط کرده است. برخی تحلیل‌گران معتقدند در صورت تداوم این شرایط احتمال کاهش بیشتر قیمت نفت نیز وجود دارد.

کاهش تقاضا اولین نشانه داخلی گسترش ویروس کرونا در کشور است. گزارش‌ها از شهرهای بزرگ کشور همچون تهران، اصفهان، سنندج، تبریز و ... نشان می‌دهد که عمده شهرهای کشور در سکون عجیبی فرو رفته است. این واقعه زمانی بحرانی می‌شود که نگاهی به تقویم بیندازیم. مطابق با آمار، عمده تقاضای مردمی برای خرید کالا در بسیاری از صنوف در اسفندماه رخ می‌دهد. از این رو، کاهش فروش در این بخش‌ها می‌تواند زمینه را برای تعمیق رکود در کشور آماده کند. در کسب و کار کوچک و متوسط روش‌هایی مانند بخشودگی مالیاتی، معافیت از پرداخت عوارض شهرداری، کاهش هزینه‌های آب و برق و گاز و در نهایت حمایت بیمه‌ها از این مشاغل و کارکنان آنان با پرداخت بیمه بیکاری تا عادی شدن شرایط جامعه می‌تواند تا حدودی از ضرر و زیان این مشاغل و بیکاری شاید هزاران نفر جلوگیری کند و قطعاً نتایج این هم‌افزایی برای دولت و مردم برد برد خواهد بود.